

simon popek

VODA V OČEH

Slovenija betacam 70'

produkcija Foto-Video Studio Dejan Kolarič **režija** Jože Baša **scenarij** Jože Baša
fotografija Bor Kolarič **glasba** Jože Baša **montaža** Jože Baša **igrajo** Jože Baša

Celovečerni prvenec Jožeta Baše (prej je posnel le kratki film *Sreča še ni ljubezen*) je za slovenski filmski prostor vsekakor presenečenje; priletel je od nikoder, nastal je v zasebni produkciji, režiral ga je študent matematike in fizike. In ne samo to; Jože Baša je pokazal podobno raznovrsten talent, kot ga je v začetku devetdesetih z japonsko produkcijo *Babica gre na jug* (1991) demonstriral Vinci Vogue Anžlovar. Baša je film režiral, oscenaril, soproduciral, zmontiral, zanj napisal glasbo in odigral glavno vlogo. Še v svetovnem formatu bi mu težko našli par, kaj šele v naših logih. *Voda v očeh* omembe in simpatij ni vredna zaradi vsestranskega razkazovanja talenta, temveč zaradi zadržanosti in ekonomičnosti, s katero Baša svoj talent predstavlja (in zagovarja) tako na platnu kot v javnosti.

Voda v očeh je gverilski film, toda stoji daleč od sorodnih projektov, ki so v Sloveniji vzniknili zadnja leta; svojega "deprivilegiranega" statusa ne jemlje kot posebno poslanstvo, sredstvo za agitiranje in medijsko (samo)promocijo oziroma za važenje pred institucionalizirano kinematografijo, temveč kot preprosto stanje stvari. Jože Baša študira matematiko in fiziko, niti poseben cinefil ni, le začutil je, da bi lahko posnel spodoben celovečerni film. In ga je, brez pompoznosti in egomanije, ki običajno pospremitijo sorodne, "naredil-doma" projekte. Baša je svojo malo študentsko zgodbo posnel v črno-beli tehniki in jo podprl s slovenskimi podnapisi. Podnapisi? Vsekakor, *Voda v očeh* na povprečnega Slovence deluje podobno kot škotski film na Angleže. Če hočemo razumeti prekmurski dialekt, ki v filmu dominira, potrebujemo pomoč. Prav odkrita provincialnost, ki jo je v fragmentih odražal tudi Novljanov *Norega se metek ogne*, je verjetno največja dragocenost Baševnega prvenca, tako v jeziku, notranjih občutkih in dvomih glavnega junaka kot v njegovem odnosu do sveta. O čem *Voda v očeh* pravzaprav govori? O Marku, mladeniču iz Beltincev, matematičnem geniju, čigar naravni dar zaradi skrajne neambicioznosti nikoli ne pride do polnega izraza. Veliko zanimanje za

matematiko Marka že v otroških letih odtuji od družabnega življenja. Oče, ki se edini zaveda otrokove izoliranosti, ga spodbuja, toda nekega dne v gozdarski nesreči umre. Marko se zaradi pomanjkanja očetovske ljubezni in spodbude zapre vase, na prijateljevo nagovarjanje pa se nazadnje vendarle odloči za študij v Ljubljani. Kljub nedokončani srednji šoli hoče študirati matematiko, kar ga privede do zapletov.

Če je Burgerjev *V leri* (1999) prikazal brezskrbno, nonšalantnejšo plat študija in življenja v študentskem naselju, nam Baša prikazuje eksistencialno različico. Oba filma sta – simptomatično – posneta v črno-beli tehniki, kot bi nam oba režiserja sugerirala, kakšna sivina zaznamuje učna leta povprečnega mladca, vendar se zdi, da Baša v portretiranju problematičnega in nestanovitnega značaja provincialnega outsiderja seže dlje, kot je v resda kompletnjšem in konciznejšem *V leri* uspelo Burgerju in Cvitkoviču.

Voda v očeh nedvomno ima svoje probleme; Baša se filmskega jezika, kadriranja in montažnega ritma šele uči, kar je po svoje škoda, saj bo njegov celovečerni prvenec – tudi zavoljo redne kinematografske distribucije in kljub produkcijski siromašnosti – vedno dojet kot "pravi", "profesionalni" film. *Voda v očeh* namreč občasno izgleda kot nemi film, Baša številne stvari prikazuje v nepotrebnih detajlih (npr. tablo z napisom šole, čeprav vemo, da je namenjen tja; Marka s kovčki na železniški postaji, čeprav vemo, da gre v Ljubljano ...), četudi je gledalcu povsem jasno, kam junaka pelje diegeza. Včasih je film malce naiven, predvsem v življenjskih nazorih, spet drugič pretirano komplicira v enostavnih življenjskih resnicah. Brez dvoma najlepše deluje v ruralni poetiki in populariziranju prekmurskega dialekta, s čimer Baša ne poudarja prevečkrat zlorabljenih folklornih elementov, saj našete "posebnosti" preprosto – in nevsiljivo – dihalo z zgodbo. *Voda v očeh* je majhen, a iskren film, Jože Baša pa eden redkih slovenskih digitalnih gverilcev, na katerega velja računati tudi v prihodnje. •